

Obchodní závazky

Zánik závazků; následky porušení smlouvy
System smluvních typů

Zánik závazků

Systematika úpravy: § 1908 – § 2009

- ❑ **splnění** (*způsob, místo – donosnost/odnosnost, čas – splatnost, dospělost*); *kvitance*; vrácení dlužního úpisu
- ❑ **dohoda**
- ❑ **započtení** (*vzájemné zúčtování* pohledávek stejného druhu; i jednostranným úkonem; zásadně jen splatné, ale ...)
- ❑ **odstoupení** (= *zrušení závazku od počátku*); podst/nepodst
- ❑ **výpověď**
- ❑ **odstupné** (*vyplacení se ze závazku*)

- ❑ zánik **fixního** závazku prodlením
- ❑ **splynutí**
- ❑ **prominutí** dluhu
- ❑ následná nemožnost plnění
- ❑ smrt (pouze u závazků osobní povahy)

- + **uplynutím doby** (§ 603, 550)
- + **prekluze** (§ 654)

Splatnost ceny v „obchodních“ vztazích

- ❑ vztahy **B2B** a **B2G** (vč. osob založených G) – **zvláštní úprava** (úplatné dodávky zboží nebo služeb)
- ❑ **B2B** → **2 pásma**:
  - **30 dní od doručení** faktury nebo zboží (služby) – podle pozdějšího
    - příp. 30 dní od ukončení kvalifikované kontrolní přejímky (proces převzetí nebo ověření)
  - **více než 60 dní** – jen není-li pro věřitele hrubě nespravedlivá
- ❑ je-li dlužníkem **veřejný zadavatel** → **3 pásma**:
  - **30 dní**
  - **30-60 dní** – jen pokud odůvodněno povahou závazku
  - **více než 60 dní** – nelze

Kvitance (§ 1949 – 1951)

- ❑ **povinnost** vydat na žádost při splnění
- ❑ **obsah:** jméno dlužníka i věřitele, předmět plnění a místo a čas, kde a kdy byl dluh splněn
- ❑ **domněnky** spojené s kvitancí:
  - kvitance na jistinu $\Rightarrow$ i na **příslušenství** (§ 1949/1)
  - při opakovaných plněních $\Rightarrow$ kvitance na později splatné plnění potvrzuje i **dříve splatné** (§ 1950)

Odstoupení, výpověď, odstupné

- ❑ **odstoupení** – jednostranné ukončení závazku od počátku, oboustranná **povinnost si vzájemně vrátit poskytnutá plnění**
  - typicky jako **reakce na porušení**:
    - podstatné porušení – lze odstoupit hned (nutno bezodkladu)
    - nepodstatné porušení – až po dodatečné přiměřené lhůtě
      - za odstoupení se **považuje i oznámení** lhůty s tím, že již nebude prodloužena ! (§ 1978/2)
  - při **hrozícím podstatném porušení**
  - smluvně lze sjednat jakékoliv jiné důvody
- ❑ **výpověď** – jednostranné ukončení do budoucna, **bez povinnosti zpětně vracet**
  - typicky úniková **cesta z dlouhodobých vztahů**
  - u smluv na **dobu neurčitou** lze vždy; jinak nutno sjednat
- ❑ **odstupné** – **vyplacení se ze smlouvy**
  - vtať se ruší zaplacením sjednané částky; musí být sjednáno
  - účinky jako u odstoupení (ale lze smluvně upravit jinak)

Další způsoby zániku

- ❑ **fixní závazek** – zaniká **okamžikem prodlení**
  - smlouva s termínem plnění tak důležitým, že při jeho nedodržení už pro věřitele nemá žádný význam

- ❑ **smrt** – jen u závazků **osobní** povahy
  - obvykle se dluhy i pohledávky dědí
  - jen pokud vázáno na osobu dlužníka či věřitele, tak zanikají

- ❑ **nemožnost plnění** – pokud **nelze jakkoliv splnit**
  - pouze pokud skutečně nemožné! – ne pokud jen obtížné, drahé, pomalé
  - pokud lze pomocí třetí osoby, není nemožné

Uplynutí doby x prekluze x promlčení

- ❑ **uplynutí doby** – závazky na dobu určitou
- ❑ **prekluze** – zánik při neuplatnění práva v dané lhůtě
  - právo zanikne uplynutím doby, za podmínky, že není v této lhůtě uplatněno
- ❑ **promlčení** – pouhé **oslabení** práva – podmíněnost nároku
  - právo vs. nárok
  - nejde o zánik, ale o **ztrátu vymahatelnosti**
  - promlčením právo **nezaniká**, jen se nárok stává podmíněným (neuplatněním námitky)

Promlčení

- ❑ **obecná doba = 3 roky** od okamžiku, kdy mohlo být uplatněno
- ❑ **Ize smluvně prodloužit** i zkrátit (1 – 10 let), ne vůči slabší straně
- ❑ **stavení běhu** po dobu soudního (rozhodčího) řízení; přetržení

- ❑ **co s promlčenou pohledávkou?**
  - lze **splnit** – i nezáměrně (dle dřívější splatnosti)
  - **uznání** závazku možné i po promlčení
  - možnost **započíst** – i promlčené pohledávky (i po uplatnění námitky)
    - pokud se staly způsobilé k započtení ještě před promlčením
    - při obraně - pokud se vztahují k souvisejícím smlouvám (§617/2)

Porušení smlouvy a jeho následky

Porušení smlouvy - typologie

- ❑ **vadné splnění** (§ 1914 odst. 2)
  - věřitel přijme plnění s vadami
- ❑ **prodlení** (§ 1968)
  - dlužník nenabídne plnění vůbec, anebo dlužník nabídne vadné plnění a věřitel jej odmítne
  - prodlení = průtah, prodleva, omeškání s plněním, zdržení se s plněním; vždy určitý *časový úsek*
- ❑ následná **nemožnost plnění** (§ 2006)
  - způsobená
  - objektivní – s možností liberace

Peněžité závazky - následky prodlení

Následky prodlení (§ 1968 – 1976)

□ vztah **prodlení dlužníka a věřitele** – (§ 1968)

zákonné **důsledky** – **peněžitý** závazek:

- **úrok z prodlení** (nyní 8% + reposazba) - § 1970; 351/2013 Sb.
  - lze smluvit výši; lze ujednat i úroky z úroků (§ 1806)
  - přiměřenost výše; otálení s vymáháním (§ 1805/2)
- + **případná náhrada škody** v částce **převyšující** úroky (§ 1971)
- + paušál nákladů spojených s uplatňováním pohledávky (**1200 Kč**) v B2B a B2G dle nařízení 351/2013 Sb.
- **odstoupení** (podst.: § 1977 / nepodst.: § 1978/1 a 2! + 1979)

+ **smluvní úprava:**

- smluvní pokuta (ale § 2050)
- jiná úprava vzájemných vztahů sankcí
- jiné podmínky odstoupení
- závdavek
- vyloučení náhrady škody?
- ...

Rozdíly sml. pokuty a úroků z prodlení

- ❑ nutnost sjednání smluvní pokuty – výhradně **smluvní** režim
- ❑ smluvní pokutu lze využít i pro **utvrzení i nepeněžitých** povinností
- ❑ pro úroky z prodlení je stanovena podpůrná **zákonná sazba**
- ❑ možnost **nepeněžitě formy** smluvní pokuty
- ❑ ve **vztahu k náhradě škody** se na ni pouze započítává (§ 1971), nikoliv zcela vylučuje (jako je tomu u smluvní pokuty dle § 2050)
- ❑ úrok z prodlení je **příslušenstvím** pohledávky (§ 513), smluvní pokuta nikoliv
  - úroky se považují za **opětující se dávku** ve smyslu § 154 odst. 2 OSŘ a je možno je přiznat i do budoucna
- ❑ úrok z prodlení se **promlčuje** jako celek společně s pohledávkou (smluvní pokuta naopak samostatně)
- ❑ z úroku zásadně neplynou **další úroky při prodlení** s jeho hrazením (ze splatné smluvní pokuty naopak úroky plynou)
- ❑ na úroky se automaticky vztahuje zajištění **zástavním** právem (na smluvní pokutu ne) – za podmínek § 2015
- ❑ placení úroků může být konkludentním **uznáním** dluhu (§ 2054)
- ❑ soudní **moderace** příliš vysoké sazby u smluvní pokuty dle § 2051, zatímco u úroků speciální úprava není (v úvahu přichází jedině obecný § 577)
- ❑ příliš **nízké** úroky z prodlení lze moderovat dle výslovné úpravy (§ 1972); §577?

Vadné splnění

Vadné splnění

- ❑ „**vadné splnění**“ = převzetí plnění s vadami
- ❑ **následek vadného splnění** = změna obsahu závazku → vznikají „práva z vadného plnění“
- ❑ **vada** = nesoulad poskytovaného plnění s plněním slíbeným; odchylka vlastností
  - *„Dlužník plní vadně, poskytne-li předmět plnění, který nemá stanovené nebo ujednané vlastnosti“*
- ❑ **reklamace** = vytknutí vady; uplatnění práva z vadného plnění

Odovědnost za řádné plnění vs. záruka

- za co se odpovídá?
  - rozhodující časový prvek – **vady v okamžiku přechodu nebezpečí**
- **zákonná odpovědnost vs. záruční odpovědnost**
- reklamační lhůta a záruční doba

Záruka za udržení jakosti

- ❑ garance **zachování stavu** věci v budoucnu
- ❑ „**nadstavba**“ k primárnímu závazku, doplňující závazek
  - slib, že zboží danou vlastnost nejen má, ale že si ji **i udrží**
  - že si **udrží způsobilost** k určitému účelu
- ❑ **předmět** záruky: zachování kvalitativních parametrů
- ❑ **rozsah** záruky: na které vlastnosti a po jakou dobu se vztahuje?
  - **věcný** – udržení jakých vlastností se garantuje ?
  - **časový** – po jak dlouhý časový úsek se garantuje ?

Právní úprava záruky

- ❑ **§ 1919:** Převzme-li zcizitel záruku, **zaručuje se, že předmět plnění bude po určitou dobu po splnění způsobilý** pro použití k ujednanému účelu a **že si podrží ujednané vlastnosti**; nejsou-li ujednány, vztahuje se záruka na účel a vlastnosti obvyklé.
- ❑ **§ 2113:** Zárukou za jakost se prodávající zavazuje, že věc bude po **určitou dobu způsobilá** k použití pro obvyklý účel nebo že si **zachová obvyklé vlastnosti**. Tyto účinky má i uvedení záruční doby nebo doby použitelnosti věci na obalu nebo v reklamě. Záruka může být poskytnuta i na jednotlivou součást věci.

Reklamace a reklamační lhůty

- ❑ postup: **zjistit** (odhalit) vady – **vytknout** vady – **uplatnit** práva
- ❑ obecná reklamační lhůta: **bez zbytečného odkladu** poté, kdy lze věc prohlédnout a vadu zjistit
- ❑ **zjevné vady**: lze odhalit při prohlídce → vytknout bez odkladu
  - pozor na § 2605/2 - sdělit „výhrady“ při převzetí !
- ❑ **skryté vady**: vytknout vždy bezodkladně, jakmile je možné je odhalit (odbornost při **odhalení vad** – § 4 či § 5), nejpozději ale:
  - obecně: do 6 měsíců (1921)
  - **kupní smlouva**: do dvou let (§ 2112/1), § 2165 – 24 měsíců
    - **nemovitosti**: do pěti let (§ 2129/2)
  - **dílo**: § 2618 – do dvou let, **stavba** (§ 2629) – do pěti let
  - vady kryté **zárukou** – do záruční doby (zde záruční doba = reklamační lhůta); § 1921/2 in fine!
- ❑ zvýhodněný režim dle § 2161/2 – projevení do 6 měsíců od převzetí = domněnka, že vada existovala již při převzetí

Prolomení zásady – vědomě vadné plnění

- ❑ § 2112, § 2618 a § 2628 :
  - k nedodržení lhůt se nepřihlíží, pokud dodavatel o skutečnosti, která je příčinou vady věděl nebo musel vědět
- ❑ 32 Odo 1387/2005: zhotovitel **dodal vědomě vadné dílo, např. použil** pro výrobu díla **materiál jiných vlastností**, než určovala smlouva → je jeho odpovědnost **posuzována přísněji** a **nemůže vznést námitku pozdní reklamace**
- ❑ I.ÚS 1052/10 : Obtížná důkazní situace objednatele je zvýhodněna formulací "nebo musel vědět". Jestliže prokáže, že zhotovitel **nemohl nevědět** o těchto skutečnostech, musí to dostačovat... Jestliže zhotovitel **neprovede dílo v celém sjednaném rozsahu** a objednatel na tuto skutečnost poukáže, pak je naprosto evidentní, že zhotovitel o příčinách nedodělku "musel vědět"

Možnosti odběratele při vadném plnění

1. **převzít, zaplatit a uplatnit práva z vad**
  - podstatné: oprava, sleva, odstoupení, nová věc
  - nepodstatné: oprava nebo sleva ...
  - opravit sám a následně požadovat úhradu ?
2. + uplatnit sjednanou **smluvní pokutu** ?
3. + **zadržet část ceny** ?
  - *„Do doby odstranění vad nemusí kupující platit část kupní ceny odhadem přiměřeně odpovídající jeho právu na slevu.“ - § 2108 NOZ*
4. **vůbec nepřevzít a nezaplatit ani korunu** ?
  - § 1910: obecně ano
  - ale u smlouvy o dílo: ...

Povinnost převzetí vadného díla ?

- ❑ 2628: „Objednatel **nemá právo odmítnout převzetí stavby pro ojedinělé drobné vady**, které samy o sobě ani ve spojení s jinými nebrání užívání stavby funkčně nebo esteticky, ani její užívání podstatným způsobem neomezuji.“
- ❑ 2604: „Dílo je **provedeno**, je-li dokončeno a předáno.“
- ❑ 2605: „Dílo je **dokončeno**, je-li předvedena jeho způsobilost sloužit svému účelu. Objednatel převezme dokončené dílo s výhradami, nebo bez výhrad.
  - **Převezme-li objednatel dílo bez výhrad, nepřizná mu soud právo ze zjevné vady díla, namítne-li zhotovitel, že právo nebylo uplatněno včas.**

Vady a náhrada škody

- ❑ Ize současně uplatnit **náhradu škody** ?
  - ano, ale exkluzivita práv z vad dle § 1925: čeho lze dosáhnout skrze práva z vad, nelze dosáhnout jinak
    - vs. následné vyvolané škody (vada jako následek vs. vada jako příčina)

Odpovědnost za vady a ostatní nároky

- ❑ 23 Cdo 2247/2007: mohou **vzniknout i práva odlišná**. „Může se zejména jednat o **další škody**, které jsou **vadným plněním zapříčiněny**.“
  - Takto vzniklá škoda (kupř. **nemožnost pokračovat ve výrobě** z důvodu dodání vadných výrobků, **vznik vícenákladů z důvodu dodání vadných komponent** apod.) nemůže být kryta některým nárokem z odpovědnosti za vady, ale musí být řádně uplatněna v režimu odpovědnosti za škodu.
  - Uplatněním nároku na náhradu škody se poškozený **nehodlá domoci kompenzace hodnoty provedeného díla** (opravy vadné věci, slevy z ceny), ale **žádá náhradu skutečné škody nebo ušlého zisku**, které mu **v důsledku vadného plnění** vznikly.
- ❑ na náhradu této škody se uplatní veškerá běžná pravidla (liberace; předvídatelnost; přetržení kauzálního řetězce v důsledku porušení vlastní povinnosti, vč. zakročovací dle § 2903; info dle 2902 ...)

Přehled - kdo nese náklady vad?

- (A) zásadně dodavatel** (zhotov., prodáv.) – jeho sféra rizika; § 1935
- § 1908/2 (řádně na své nebezpečí a náklad); 1914/2; 2100; 2161

(B) ledaže...

1. riziko **od počátku přesunuto** na odběratele:
  - § 1917 (vada **nápadná a zřejmá**), § 1918 (přenechání věci **jak stojí a leží úhrnkem**), § 1916/2 (**smluvní vzdání se práv**)
2. původ vady **ve sféře odběratele**
  - přímo *on sám způsobil*: § 6/2; § 8; § 2170
  - jde o *jeho sféru rizika*: § 2102+2594/4 (nevhodné pokyny či věci); u staveb i § 2630/2 (projektant či dozor, kterého si sám vybral)
3. ztráta nároků jako **sankce** za neuplatnění vad včas
  - § 1921/3 první věta, § 1924 druhá věta; § 2112; § 2618
4. vada vznikla **po době přechodu** nebezpečí
  - ledaže příčinou je porušení povinností dodavatele, nebo
  - ledaže převzata záruka (§ 1919)

Náhrada škody

Předpoklady náhrady škody

- (1) porušení právní povinnosti (jednání + protiprávnost),**
(1a) není-li ovšem naplněna některá z okolností vylučujících protiprávnost (§ 2905-2907), není-li vyloučeno zavinění; není-li dán liberační důvod (§ 2913/2; + § 2918, § 2902 druhá věta)
- (2) vznik škody (újmy); škoda skutečná + ušlý zisk**
- (3) kauzální podmíněnost** vzniklé škody daným porušením
(3a) + adekvátnost, předvídatelnost vzniklé škody
- právní kauzalita !, nikoliv jen faktická; přičitatelnost

„Liberační důvody“

- 1. příčina na straně poškozeného (§ 2918):** „Vznikla-li škoda nebo zvětšila-li se také následkem **okolností, které se přičítají poškozenému**, povinnost škůdce nahradit škodu se **poměrně sníží**.
  - Podílejí-li se však okolnosti, které jdou k tíži jedné či druhé strany, na škodě **jen zanedbatelným** způsobem, škoda se nedělí. “
- 2. + § 2902:** „poškozený nemá právo na náhradu té **újmy, které mohl zabránit**“

Informační a minimalizační povinnost

- ❑ § 2902: kdo porušil, nebo **může a má vědět, že ji poruší**,
→ **oznámí to** bez zbytečného odkladu osobě, které z toho může újma vzniknout, a upozorní ji na možné následky
  - Splní-li oznamovací povinnost, **nemá poškozený právo na náhradu té újmy, které mohl po oznámení zabránit**
- ❑ § 2903: Nezakročí-li ten, komu újma hrozí, k jejímu odvrácení způsobem přiměřeným okolnostem, **nese ze svého, čemu mohl zabránit.**

Liberační důvody

3. **vyšší moc** (§ 2913/2) - pokud **prokáže** existenci **překážky**, která:
  - splnění dočasně nebo trvale **zabránila** (ne pouze znesnadnila)
    - **výjimky:**
      - překážka vzniklá až v době, kdy byl škůdce **již v prodlení**
      - překážka, kterou byl škůdce **dle smlouvy povinen překonat**
  - **mimořádná nepředvídatelná** (v době vzniku smlouvy)
  - **nepřekonatelná** (s racionálně přiměřenými náklady)
  - vzniklá **nezávisle na jeho vůli**
    - nesmí vzniknout ze škůdcových **osobních poměrů**
4. **smluvní úprava**

System smluvních typů

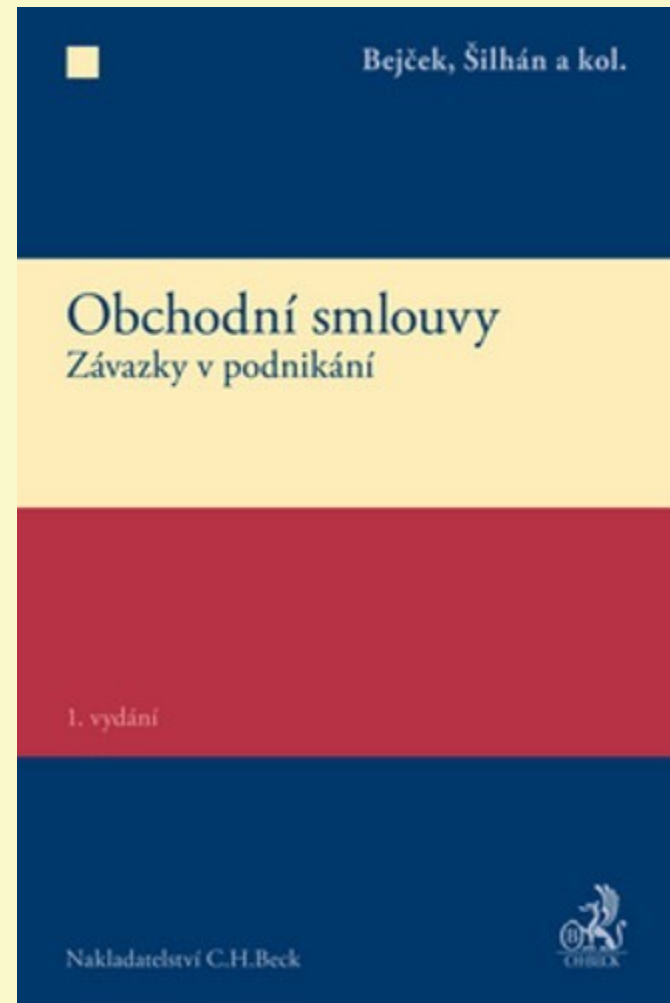
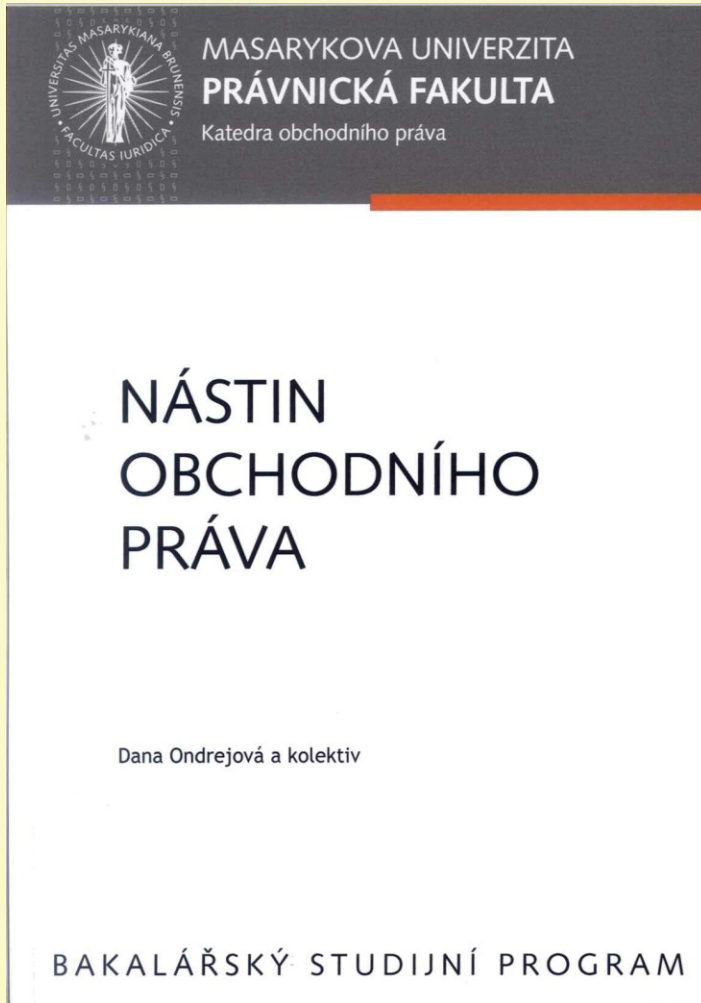
Smluvní typy - výběr

- ❑ **kupní** smlouva (§ 2079)
  - nemovitost (§ 2128)
  - prodej zboží v obchodě (§ 2158) – zvýhodnění nepodnikatele
- ❑ smlouva o **dílo** (§ 2586) – zhotovitel/objednatel
- ❑ obstarání záležitostí jiného
  - **příkaz** (§ 2430) – dnes mandátní smlouva; příkazník/příkazce
  - komise (§ 2455), **zprostředkování** (§ 2445)
- ❑ přenechání užívání věci jinému
  - zdarma bez ujednání doby i účelu - výprosa (§ 2189), půjčitel/výprosník
  - dočasně - **výpůjčka** (§ 2193) - bezplatně, nájem (§ 2201) – úplatně
  - pacht (§ 2332) – užívání i požívání; pachtýř/propachtovatel
  - licence (§ 2358) – výkon práva duševního vlastnictví
  - **zápůjčka** (§ 2390) – dnes „půjčka“; vydlužitel/zapůjčitel
  - **úvěr** (§ 2395) – úvěrovaný/úvěrující
- ❑ **akreditiv** (§ 2682), **inkaso** (§ 2694)
- ❑ **úschova** (§ 2402), **skladování** (§ 2415)
- ❑ **pojištění** (§ 2758)

Smlouva kupní a o dílo

- ❑ **koupě**: závazek úplatně „odevzdat“ a umožnit nabytí vlastnictví věci
- ❑ **dílo**: závazek úplatně „provést dílo“ na svůj náklad a nebezpečí
- ❑ **rozlišení koupě x dílo**:
  - dílo - „úprava, oprava, údržba, činnost s jiným výsledkem“; stavba
  - zhotovení věci (která má být teprve vyrobena) = kupní, ledaže:
    - předána podstatná část toho, čeho je k vyrobení zapotřebí (materiál, nástroje...) § 2086/1
    - pokud převážná část spočívá ve výkonu činnosti
  - „dodání spotřebního zboží, které je nutné sestavit nebo vytvořit“ = kupní (§ 2085/1)
- ❑ určení **ceny** – výše, způsob, bez ceny (tj. cena obvyklá); rozpočty
- ❑ určení **předmětu** – jakost, provedení, množství (větší, menší), balení
- ❑ závaznost **pokynů** objednatele jen dle smlouvy či zvyklostí (§ 2592)
- ❑ „**potřebná péče**“ (dle § 4 či § 5: běžná péče x odborná péče)
- ❑ povinná **prohlídka, vady** (§ 2106-2107), **záruka** (§ 2113)
- ❑ předání a převzetí, nebezpečí škody, doprava
- ❑ další: výhrada vlastnictví, koupě na zkoušku, výhrada zpětné koupě, zpětného prodeje, výhrada lepšího kupce

Další smluvní typy - samostudium

Děkuji za pozornost